

**FILMA BĒRNIEM PAR UGUNSDROŠĪBAS UN
VISPĀRĒJĀS DROŠĪBAS JAUTĀJUMIEM**

BĪSTAMĀ ROBEŽA

Mūsu ierasto ikdienas ritmu nereti izjauc ārkārtēji notikumi. Parasti šādu notikumu pēkšņums rada apjukumu, baiļu sajūtu, paniku, un cilvēki veic situācijai neatbilstošas darbības, kas reizēm ir bīstamas gan pašam, gan apkārtējiem. Tādēļ Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests ir izstrādājis ieteikumus, kā rīkoties, lai ārkārtas situācijās neapjuktu, pareizi novērtētu radušos stāvokli un, izmantojot iegūtās zināšanas, rīkotos atbilstoši situācijai.

„Bīstamā robeža” ir mācību materiāls skolotājiem, tas ietver izglītojošu saturu par skolēnu drošību, rīcību un palīdzības sniegšanu ārkārtas situācijās. Esam izvēlējušies vecuma grupu no 10 līdz 15 gadiem. Protams, šī vecuma pusaudži ir dažādi, tādēļ skolotājiem ieteicams improvizēt dotos piemērus atkarībā no konkrētās situācijas.

Drošības jautājumu mācīšanas mērķis ir veicināt skolēnu izpratni, kā rīkoties ekstremālās situācijās, un pārliecību par drošības noteikumu ievērošanas nepieciešamību. Drošas dzīves pamati ir jāiemāca un jāiemācās. Skolēnu zināšanām, kā rīkoties dažādās dzīves situācijās, kas apdraud normālu līdzaspastāvēšanu, mācības un atpūtu, jābūt sistemātiskām un konsekventām, nevis epizodiskām. Vienīgi šādā veidā iespējams attīstīt prasmes un iemaņas, kas palīdzēs saglabāt dzīvību, veselību un uzlabot apkārtējo dabu un sociālo vidi. Vienā mācību palīglīdzeklī nav iespējams sniegt visas zināšanas un risinājumus ikvienai situācijai, bet zinot, kā rīkoties, var samazināt draudus veselībai un dzīvībai. Skolēniem jāapzinās, ka viņi paši ir atbildīgi par savu drošību.

Lai nostiprinātu iegūtās zināšanas, ieteicams organizēt ekskursijas uz ugunsdzēsības depo un ugunsdzēsības muzeju.

Mēs ceram, ka skolotāji un skolēni no šī materiāla gūs vērtīgas atziņas. Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests vajadzības gadījumā noteikti jums palīdzēs.

Ugunsdzēsības un glābšanas dienests dzēš ugunsgrēkus, likvidē ķīmisko avāriju sekas, veic cilvēku glābšanu ugunsgrēkos, ceļu satiksmes negadījumos, ēku nogruvumos, dabas stihijās un uz ūdens, glābj arī dzīvniekus. Dienests sadarbojas ar policiju, neatliekamo medicīnisko palīdzību un citiem dienestiem. Iesaukuma numurs ir 112. Uz numuru 112 iespējams piezvanīt arī gadījumos, kad mobilais tālrunis nobloķēts, beidzies kredīts, kā arī, ja tālrunim nav SIM kartes. No taksofoniem šis zvans ir bezmaksas.

ATCERIES! Pirms dodies uz ārzemēm, savlaicīgi uzzini šīs valsts glābšanas dienesta tālruni. Daudzās Eiropas valstīs tas ir tāds pats kā Latvijā – 112. Pa to var informēt par visiem negadījumiem.

Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta dispečeram jāsniedz sekojoša informācija:

- objekta adrese (jānosauc pilna adrese ar pilsētas nosaukumu);
- nosaukums (piemēram – dzīvojamā māja);
- ugunsgrēka izcelšanās vieta (kas deg, kurā stāvā un kādā telpā);
- vai ēkā ir palikuši cilvēki, vai ir cietušie;
- savs vārds, uzvārds un tālruna numurs.

Klausuli pirmais noliek Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta dispečers! Tas ir nepieciešams tādēļ, ka dispečeram var būt nepieciešama papildu informācija. Jautājumi, kur notikusi nelaime un kas deg, netiek uzdoti ziņkāres dēļ. No šīs informācijas ir atkarīgs, ko sūtīt uz nelaimes vietu, lai ātrāk reaģētu.

Ugunsdzēsības dienests jāizsauc arī gadījumos, kad ugunsgrēks ir nodzēsts pašu spēkiem, jo uguns var palikt nepamanīta slēptās vietās (koka starpsienās, zem grīdas, aiz piekārtajiem griestiem, ventilācijas un komunikāciju šahtās) un pēc zināma laika ugunsgrēks var izcelties atkārtoti vēl lielākos apmēros. Tādēļ ugunsgrēka vieta noteikti jāapskata ugunsdzēsības dienesta darbiniekiem.

Svarīgi ir ugunsdzēsējus izsaukt uzreiz pēc ugunsgrēka pamanīšanas, lai ugunsdzēsēju komanda ugunsgrēka vietā ierastos ugunsgrēka pirmajās 10 minūtēs.

Pirmās desmit minūtes (ugunsgrēka sākumfāze) ir vissvarīgākās, jo ugunsgrēka izplatīšanās šajās pirmajās minūtēs ir divas reizes lēnāka nekā ugunsgrēka pamatfāzē. Vienkārši izsakoties, sākuma fāzē deg atsevišķas mēbeles un iekārtas, bet ugunsgrēka pamatfāzē liesmas ir pārņēmušas telpu pilnībā.

112!

UGUNSDZĒSĪBAS DIENESTA SAGAIĀŠANA

Pēc ugunsdzēsības dienesta izsaukšanas jānodrošina ugunsdzēsības dienesta sagaidīšana. Ierodoties ugunsdzēsības dienestam, sagaidītājs ugunsgrēka dzēšanas darbu vadītājam paziņo:

- kas deg (kādas telpas un kurā stāvā) un vai degošajās telpās un to tuvumā atrodas cilvēki;
- norāda visīsāko ceļu līdz ugunsgrēka perēklim un cietušajiem;
- parāda tuvākās ūdens ņemšanas vietas;
- informē, kur glabājas vērtīgas mantas vai iekārtas, kas jāevakuē pirmās.

NERISKĒ!

Drošu ugunsgrēku nav. Labāk novērst ugunsgrēka rašanos nekā dzēst jau esošu ugunsgrēku. Uguns dzēšanu atstāj profesionālu ugunsdzēsēju un glābēju ziņā.

KAS IR UGUNIS?

UGUNS – DRAUGS, UGUNIS – IENAIDNIEKS

Cilvēka dzīvē ugunij ir liela nozīme. Bet bija laiki, kad cilvēki nezināja, kas ir uguns. Pagāja tūkstošgades, kamēr cilvēki uguni iemācījās iegūt, ar to rīkoties un to lietot. Senie cilvēki pielūdza uguni, viņi uzskatīja, ka tā ir saules māsa. Sengrieķu mīti stāsta, ka uguni cilvēkiem atnesis Prometejs, kurš to nozadzis Zevam un par to ticis bargi sodīts.

Cilvēku attieksme pret uguni ir bijusi dažāda: viņi no tās baidījās, pielūdza to, centās iegūt un centās iznīcināt. Cilvēki mēģināja atrast kopīgu valodu ar uguni. Mēs varam izteikt tikai minējumus par to, kā cilvēks iemācījās iekurt uguni, bet šķiet, ka pirmatnējais cilvēks vispirms iemācījās to lietot un tikai pēc tam iegūt. Uguns skaitījās arī dziedinošs spēks un aizsargāja no slimībām, piemēram, mēra epidēmijas laikā cilvēki lēca pāri ugunij. Uguns apgūšanai bija izšķiroša loma cilvēces attīstībā. Tieši uguns izrāva cilvēku no bara dzīves un lika pamatus saimnieciskajai dzīvei. Līdz ar uguns iegūšanu sākās arī cīņa ar ugunsnelaimēm. Cilvēki mācījās būt gatavi kopīgiem spēkiem stāties pretī uguns liesmām un to postījumiem.

Uguns milzīgā nozīme cilvēku dzīvē radīja uguns pielūgšanas kultus un uguns izmantošanu reliģiskos rituālos. Arī latviešu folklorā uguns tiek bieži pieminēta. Šobrīd ir grūti nosaukt jomu cilvēka dzīvē, kur tieši vai netieši netiktu izmantota uguns. Uguns ir kļuvusi ne tikai par cilvēka draugu, bet arī par viņa ienaidnieku.

UGUNS ir degšanas process, kura rezultātā izdalās siltums, veidojot atklātu liesmu. Uguns uzturēšanai ir nepieciešamas degošas vielas, parasti organisks vai citas ķīmiskas vielas ar lielu oksidēšanās pakāpi. Ja šīs vielas ir vienkopus, tad rodas nekontrolējama uguns izplatīšanās jeb ugunsgrēks. Ugunsgrēks ir viena no briesmīgākajām nelaimēm, ko cilvēks var piedzīvot. Turklāt uguns nelaime nekad sevi nepiesaka – ugunsgrēks izceļas pēkšņi un izplatās ļoti ātri.

UGUNSGRĒKS – degšana, kas nekontrolējami izplatās laikā un telpā.

Lai notiktu degšanas process, ir jābūt trīs pamatnosacījumiem:

- degtspējīgai vielai vai materiālam (degtspējīga viela vai materiāls ir jebkas, kas var degt, degošus materiālus klasificē pēc to īpašībām: cietie, šķidrie un gāzveida);
- gaisam (skābeklim);
- aizdegšanās temperatūrai (siltuma avotam vielas sasildīšanai līdz noteiktai

temperatūrai).

Degšana var sākties ar gruzdēšanu un pāriet degšanā ar liesmu, vai arī sākties uzreiz ar liesmu.

Nopietns riska faktors ir dūmu un toksisku gāzu rašanās ugunsgrēkā. Papildu risku var radīt kombinēti efekti, piemēram, sprādzieni. Ugunsgrēka attīstības ātrums atkarīgs no materiāla degtspējas un tajā esošās enerģijas, no tā fiziskās formas (ciets, šķidrums, gāzveida) un skābekļa pieejamības. Ugunsgrēka briesmas rada tādu vielu uzkrāšana, kuras var aizdegties, ja tās silda vai tās nonāk saskarsmē ar citām vielām. Ugunsgrēka briesmas rada arī daži stipri oksidētāji vai vielas, kas spēj pašai aizdegties.

UGUNSGRĒKA BĪSTAMĪBAS FAKTORI

Ugunsgrēka bīstamības faktori rodas pirmajās minūtēs.

Galvenie faktori ir:

1. Atklāta uguns, karstums

Atklāta uguns ir ļoti bīstama, bet gadījumi, kad liesmas iedarbojas tieši uz cilvēku, ir reti. Biežāk tie ir staru plūdi (starojums), kas nāk no liesmām. Cilvēka ķermeņa struktūras izmaiņas sākas pie 60°C. Ugunsgrēka laikā vidējā temperatūra telpā pēc piecām minūtēm var sasniegt 500°C. Vēlāk tā stipri palielinās un atkarībā no degošā materiāla var sasniegt pat 3000°C.

2. Degšanas toksiskie produkti un dūmi

Dažādu vielu un materiālu degšanas gaitā rodas degšanas produkti – dūmu gāzes, kuras var saturēt dažādus toksiskus produktus. It bieži degšanas rezultātā izveidojas slāpekļa oksīdi, zilskābe, sēra gāze.

Ja izdalās oglekļa dioksīds (visbiežāk), tad pie 8% gāzes koncentrācijas ieelpojamā gaisa sastāvā cilvēkam sākas galvas sāpes, slikta dūša, vispārējs vājums. Ja šī koncentrācija sasniegusi 20% robežu, iestājas elpošanas orgānu paralīze (nāve). Ogleklis ir bīstams tādēļ, ka tas 200–300 reizes labāk reaģē ar hemoglobīnu asinīs nekā skābeklis, tā rezultātā sarkanie asinsķermenīši (eritrocīti) zaudē spēju apgādāt organismu ar skābekli. Vēl bīstamāka ir zilskābe, kas ugunsgrēka laikā izdalās, degot porolonam. Lai iestātos nāve, ir nepieciešama vēl mazāka šīs vielas koncentrācija – tikai 0,01% ieelpojamā gaisa sastāvā.

IEGAUMĒ!

Reāls ugunsgrēks rada tik daudz dūmu, ka telpa, kurā tu atradīsies, dažu minūšu laikā kļūst pilnīgi tumša.

3. Skābekļa koncentrācijas samazināšanās

Ugunsgrēka laikā degot materiāliem un vielām, skābekļa koncentrācija telpā mazinās. Skābekļa koncentrācijai gaisā samazinoties tikai par 3% (no 21% līdz 18%), cilvēkam tiek traucētas kustību funkcijas. Skābekļa koncentrācijai samazinoties par 7% (no 21% līdz 14%), iestājas skābekļa bads, bet pie 8–11% cilvēks iet bojā.

Atceries, ka ugunsgrēks izplatās ļoti strauji. Dažās minūtēs visa telpa var jau būt liesmās. Jārīkojas ātri – svarīgākais ir glābt savu un citu cilvēku dzīvību.

Ugunsgrēka sekas – tie ir postījumi, bojāgājušie un materiālie zaudējumi. Cilvēkiem nodarītais kaitējums atkarīgs no temperatūras, dūmu un liesmu izplatīšanās ātruma.

UGUNSDZĒSĪBAS LĪDZEKĻI

MĒĢINI DZĒST, BET NERISKĒ PAR DAUDZ

Pirms ugunsdzēsības dienesta ierašanās ugunsgrēka dzēšanas darbi, izmantojot pieejamos resursus un esošos ugunsdzēsības līdzekļus, ir jāuzsāk vienīgi tad, ja ugunsgrēka dzēšana nerada draudus tavai dzīvībai.

(skat. 28. lpp. "Piezīme skolotājiem")

Lai pārtrauktu degšanu, ir jāizjauc degšanas nosacījumu savienojums. To panāk, lietojot dažādus līdzekļus. Visbiežāk izmanto ūdeni, smiltis, pārklājus un ugunsdzēsības aparātus.

ŪDENS ir universāls līdzeklis ugunsgrēka dzēšanai. Degošajam priekšmetam tas atņem daudz siltuma un izolē skābekļa pieplūdi. Ūdenim iztvaikojot, vēl vairāk tiek ierobežota gaisa pieplūde, līdz ar to samazinās skābekļa daudzums. Mājas apstākļos ūdeni var liet ar spaiņiem, pienest polietilēna maisiņos. Ūdens ļoti labi vada elektrību, tāpēc ūdeni nedrīkst izmantot elektrības vadu, datoru, elektrisko māsaimniecības ierīču, t. sk. arī televizora, dzēšanai.

Ūdens ir smagāks par daudziem viegli uzliesmojošiem un degt spējīgiem šķīdriem (benzīns, petroleja), tādēļ tos ar ūdeni nodzēst nevar. Tie ir jādzēš ar ugunsdzēsības aparātiem vai ar fizisku liesmas noslāpēšanu (piemēram, segu).

SMILTIS ir vienkāršs un gandrīz vienmēr pieejams līdzeklis neliela daudzuma uz grīdas vai uz zemes izlijušu degošu šķīdriem dzēšanai. Uzņemot siltumu, tās nedaudz atdzēsē degošo vielu (šķīdriem) un reizē ar to apgrūtinā

degšanai nepieciešamā gaisa pieplūdi. Smiltīm jābūt sausām, jo mitrām smiltīm dzēšanas spējas ir mazākas. Līdzīgi var izmantot arī augsni.

AUDUMU IZMANTOŠANA

Dzēšanā var izmantot arī dažādus audumus (tikai ne sintētiskus) – pārsegu, vilnas segas, mēteļus u. tml. Degošais priekšmets ar pārsegu jānosedz ātri, cenšoties to pēc iespējas labāk izolēt no gaisa pieplūdes. Pārsegu nedrīkst noņemt, kamēr degšana nav pilnīgi beigusies.

UGUNSDZĒSĪBAS APARĀTI

Galvenais palīglikmēklis liesmu ātrai nodzēšanai telpās ugunsgrēka izcelšanās sākuma stadijā ir ugunsdzēsības aparāts. Ugunsgrēku dzēšanai to izcelšanās sākumā izmantojami ugunsdzēsības aparāti, kuros var būt iepildīti dažādi ugunsdzēsības līdzekļi – putas, gāze vai ugunsdzēsības pulveris. Atkarībā no uzpildītās ugunsdzēsības vielas aparātus iedala – putu, gāzes vai pulvera ugunsdzēsības aparātos.

Ogļskābās gāzes aparātos par galveno vielu izmanto ogļskābo gāzi, kas zem liela spiediena sašķidrinātā veidā tiek iepildīta balonā, bet, izplūstot no aparāta, tā pāriet gāzveida stāvoklī.

Pulveru aparātos iepilda uguni slāpējošus pulverus, tie ir ļoti efektīvi dzēšanas līdzekļi.

Jāatceras, ka pie elektriskā tīkla pieslēgtas ierīces (zem sprieguma) drīkst dzēst tikai ar gāzes vai pulvera aparātiem.

Veicot dzēšanas darbus, jācenšas neradīt caurvēju un spēcīgu gaisa pieplūdi telpā, kurā izcēlies ugunsgrēks, jo caurvēja gadījumā ugunsgrēka vietai tiks pievadīts skābeklis, kas veicinās degšanu. Jāierobežo logu un durvju atvēršana. Nevēlama ir logu izsišana, jo, izsitot logu, to vairs nevar aizvērt, kas savukārt rada skābekļa pieplūdi ugunsgrēka perēklim.

Nepietiek tikai ar ugunsdzēsības aparāta iegādāšanos. Ir sīki jāizpēta instrukcija, kā ar aparātu pareizi rīkoties, kādas vielas ar to var nodzēst, kādā attālumā aparāts jātur. Jāpārbauda, vai nav bojātas gumijas caurulītes un citas detaļas. Mājoklī ugunsdzēsības aparāts jāglabā tādā vietā, kas ir pietiekamā attālumā no pašas ugunsbīstamākās vietas, piemēram, virtuves.

Atceries, ka dzēst liesmas ar ugunsdzēsības aparātu drīkst tikai tad, ja ugunsgrēka dzēšana nerada draudus tavai dzīvībai, un pēc iespējas ātrāk ir jāizsauc ugunsdzēsēji, viņi veikli tiks galā gan ar cilvēku glābšanu, gan uguns dzēšanu.

Ikvienam ir jāzina ugunsdzēsēju izsaukšanas tālruna numurs – 112.

APDEGUMI

Pirmie palīdzības pasākumi, kas tiek veikti, kad noticis nelaimes gadījums, var būt izšķiroši starp dzīvību un nāvi.

Apdegumi ir audu bojājumi, kas rodas augstas temperatūras (tvaiku, liesmas), starojuma (ultravioletā, radioaktīvā starojuma) vai ķīmiskas vielas iedarbībā. Apdegumu gadījumā var tikt skarta āda, gļotāda un dziļākie audi.

Virspusējiem apdegumiem ir raksturīgs ādas apsārtums, sāpīgums, pūšļi, bet tie var arī nebūt. Dziļiem apdegumiem ir raksturīga sausa, pelēki balta brūces virsma vai arī pārņēlušies āda.

Termiskos apdegumus var gūt, veicot mājas pienākumus virtuvē, kurinot malkas krāsni, ugunsgrāku, dedzinot pērno kūlu, ugunsgrēka laikā.

Ķīmiski apdegumi rodas, kodīgām vielām nokļūstot uz ādas, acīs, elpošanas ceļas, gremošanas traktā. Tiem raksturīgas stipras sāpes, redzamas izmaiņas uz ādas, acīs.

Ja ādas ķīmisko apdegumu izraisījusi sausa viela, tad to nopurina. Ja apgērbs ir samitrināts ar kodīgo vielu, apgērbi novelk un cietušo vietu skalo tekošā ūdenī.

Ja aizdedzies apgērbs, liesmas noslāpē ar vilnas segas, mēteļa vai cita apgērba palīdzību. Atceries, ka dzēšanai nedrīkst izmantot sintētiskus materiālus. Liesmas var nodzēst, cietušo vārtot pa zemi vai aplejot ar ūdeni.

Apdeguma vieta jāatdzesē zem vēsa (ne ledaina), tekoša ūdens – vismaz 15–20 minūtes, vai iegremdējot tajā (ūdens temperatūra 16–18°C). Lai labāk atvēsinātu apdeguma vietu, ūdens jāmaisā. Pēc tam var turpināt dzesēt apdegušo vietu, apklājot to ar slapju, vēsu dvieli.

Gadījumā, ja apdegusi vai applaucēti ķermeņa daļa ir apsegta ar apgērbi, to nedrīkst atraut no ķermeņa – uz apgērba vai starp apgērbi un ādu lej dzesējošu ūdeni.

Ja parādās tūzinas, tās nedrīkst pārplēst. Ādas slānītis cietušo vietu pasargā no baktērijām. Ja apdegumu kopj nepareizi, komplikācijas var rasties pat nelielam apdegumam.

Nelaimes gadījumā steidzīgi jāizsauc neatliekamā medicīniskā palīdzība pa tālruni 113 vai jāzvina glābšanas dienestam pa tālruni 112, kas savienos ar neatliekamās medicīniskās palīdzības dienestu.

Līdz brīdim, kamēr ierodas mediķi, brūci nav ieteicams pārsiet. Vienīgais izņēmums ir speciāla pretapdeguma pārsēja uzlikšana. Nekādā gadījumā uz brūces nedrīkst likt kāpostu lapas, skābo krējumu, eļļu vai ziedes un smēres, kas nav paredzētas apdegumu kopšanai.

Pēc apdeguma dzesēšanas cietušā ķermenis var atdzist, tādēļ līdz brīdim, kad ierodas mediķi, jācenšas saglabāt ķermeņa siltums.

IEGAUMĒ!

Ja aizdegušās drēbes, izturies pēc iespējas mierīgāk un nevicini rokas, jo tas rada vēl lielākas liesmas.

Uzreiz apstājies un nogulies zemē, ar plaukstām aizsedz seju, sāc vārtīties no viena sāna uz otru. Ja pie rokas ir sega vai biezs mētelis, aptin to sev apkārt, tas palīdzēs noslāpēt liesmas.

Ja ieraugi, ka kādam citam ir aizdegušās drēbes, neuzskati par pašsaprotamu, ka viņš zina, kā rīkoties. Vispirms pasaki, ka viņa drēbes deg. Rīkojieties ātri – nogrūd viņu uz zemes un palīdzi ripināties uz priekšu un atpakaļ, kamēr liesmas apdziest. Liesmu slāpēšanai var noderēt sega vai kāds tavs apgērba gabals.

Pat salīdzinoši nelielam apdegumam var būt nopietnas sekas, un ārstēšanās ilgums un efektivitāte atkarīga no pirmās palīdzības pasākumiem, kas veikti uzreiz pēc apdeguma gūšanas.

PIRMĀ FILMA

UGUNSGRĒKS

Ikvienam šķiet, ka mājoklis ir visdrošākā vieta. Bet vai tiešām tas tā ir? Der atcerēties, ka tavš mājoklis ir daudz vairāk pakļauts uguns riskam, nekā tu spēj to iedomāties. Nelaiemes iespējamība ir ļoti augsta. Mājoklī atrodas dažāda sadzīves tehnika, uzliesmojoši šķidrums, sprādzienbīstamas vielas un siltuma avoti.

No vairuma ugunsgrēka cēloņu mājās ir iespējams izvairīties, ja zināsi un ievērosi ugunsdrošības pamatus. Galvenais – negaidi, kamēr jau ir par vēlu. Ja pamani ugunsdrošības pārkāpumus, nekavējoties tos novērs.

Vajag tikai mirkli neuzmanības, lai sāktos ugunsgrēks.

UGUNSGRĒKA ATKLĀŠANAS UN TRAUKSMEŠ SIGNALIZĀCIJAS SISTĒMAS

Ir dažādi ugunsgrēka atklāšanas un trauksmes signalizācijas veidi. Vieni reaģē uz temperatūras izmaiņām, citi reaģē uz dūmu koncentrāciju. Dūmu, kombinētie un siltuma detektori ir brīdinājuma ierīces, kas ir nedaudz lielākas par mobilā tālruņa aparātu un darbojas ar bateriju, kas reizi gadā jānomaina. Dūmu detektors kontrolē dūmu parādīšanos ugunsgrēka pašā sākumā un palīdzēs iegūt tik vērtīgo laiku, lai izglābtos. Ugunsgrēks visbiežāk sākas dzīvojamās telpās. Istabu ātri pārņem liesmas, jo tur atrodas daudz degošu materiālu. Dūmu detektors ātri reaģē uz dzīvībai bīstamiem dūmiem un brīdina ar spalgu skaņas signālu. Cilvēki var paspēt izkļūt ārā pat tad, ja ir bijuši aizmiguši. Svarīga ir dūmu detektora atrašanās vieta. Dūmu detektori jāuzstāda pie telpu izejām, guļamistabās, taču tie netiek uzstādīti virtuvēs, kā arī telpās, kur atrodas kamīns vai krāsns, jo dūmu detektori reaģē uz bīstami augstu piesātinājumu ar dūmiem. Dūmu detektoru nozīmi apstiprina arī fakts, ka vairumā gadījumu ugunsnelaimēs bojāgājušo nāves cēlonis ir nosmakšana un saindēšanās ar tvana gāzi lielas dūmu koncentrācijas rezultātā.

Papildus dūmu detektoriem iespējams izvietot arī siltuma detektorus. Tie reaģē uz noteiktu temperatūru. Vispiemērotākie ir kombinētie detektori, kas reaģē gan uz katru atsevišķi (dūmi vai siltums), gan uz abiem vienlaicīgi – sasniedzot noteiktu temperatūru un dūmu koncentrāciju.

UGUNSGRĒKA RISKA FAKTORI DZĪVOKLĪ

Elektrisko ierīču defekti var izraisīt to pārkaršanu, tā rezultātā pastāv ugunsgrēka rašanās risks. Izslēdz un atvieno no strāvas ierīces, piemēram, TV, veļas mašīnu un citas sadzīves ierīces, kuras nav paredzēts atstāt pievienotas elektrības padeves avotam.

Sadalītāji ļauj pievienot kontaktligzdai vairākas ierīces. Pārlicinies, ka sadalītājs ir aprīkots ar drošinātāju. Nedrīkst lietot vairāk kā vienu sadalītāju vienai kontaktligzdai. Nekad nepārslogo sadalītāju. Pirms dodies prom no mājokļa, pārlicinies, vai visas elektroierīces ir izslēgtas, vislabākajā gadījumā atslēdz tās arī no kontaktligzdas. Tas novērsīs iespējamo apdraudējumu.

No ugunsdrošības viedokļa īpaši apdraudēta ir virtuve. Aizdegties var pat ēdiena atliekas, ja pavards pēc ēst gatavošanas nav izslēgts. Tauti un eļļa uzliesmo jau 200–300 grādu temperatūrā. Vienmēr atceries, ka degoši tauti nekādā ziņā nedrīkst nonākt saskarē ar ūdeni, jo acumirkli rodas milzīga liesma, kuru grūti nodzēst.

Gatavojot ēdienu, pirms eļļas ieliešanas traukā, traukam jābūt sausam. Ja eļļa sāk dūmot, izslēdz plīti un ļauj traukam atdzist. Nekad neiepildi traukā vairāk kā 1/3 taukvielu vai eļļas. Nekad neatstāj trauku bez uzraudzības – pat ne uz pāris sekundēm. Gadījumā, ja trauks aizdegas, nemēģini to pārvietot. Nelej uz degošās eļļas vai taukvielām ūdeni! Ja pastāv iespēja, izslēdz plīti. Tad uzliec vāku, lai noslāpētu liesmas. Gaidi aptuveni pusstundu, līdz trauks ir atdzisis. Plīti, tosteri, cepeškrāsni uzturi tīrus. Sakrājušies gruži, tauti un citi netīrumi ir ugunsnedroši.

Gāzes plīts aizdedzināšanai ieteicams izmantot speciālas dzirksteļu ierīces, tās ir drošākas.

Kad aizdedzies televizors, datortehnika, ja iespējams, izvelc kontaktdakšu no kontaktligzdas vai atvieno dzīvokļa elektrību no kopējā elektriskā paneļa. Pārsiedz televizoru ar blīvu audumu, lai pārtrauktu gaisa pieplūdi. Ja neesi pārlicināts, ka to spēs, atstāj dzīvokli. Degošs televizors izdala daudz toksisko vielu.

Zem sprieguma esošās elektroiekārtas ir aizliegts dzēst ar ūdeni. (skat. 28. lpp. "Piezīme skolotājiem")

RĪCĪBA UGUNSGRĒKA IZCELŠANĀS GADĪJUMĀ

Ja ir izcēlies ugunsgrēks, pats galvenais: nekrist panikā. Ja pamosties un konstatē, ka izcēlies ugunsgrēks, pārvelies pāri gultas malai un rāpo uz durvju pusi. Necelies gultā sēdus, jo tad vari nokļūt līmenī, kurā bīstami elpot. Turoties tuvāk grīdai, tev būs iespēja paglābties.

Rāpo uz istabas durvju pusi. Mēģini uztaustīt durvis ar roku. Necenties paņemt kādas drēbes vai vērtslietas. Ja, uztaustot durvis, jūti, ka tās ir karstas, never tās vaļā. Aiz durvīm plosās uguns. Atverot durvis, liesmas strauji iekļūs istabā. Nevienas durvis neaizveras hermētiski, tāpēc pieliec pie durvju spraugām samitrinātas drēbes vai kādu segu, lai mazinātu dūmu iekļuvu telpā. Noderēs arī palagi, drēbes – viss, kas ir pa rokai.

Aizvērtās durvis var kalpot par aizsegu no uguns un pasargāt tevi, kamēr ierodas palīdzība. Ja telpas durvis nav karstas, mazliet paver tās un pārlicinies, vai ārpusē nav dūmu un uguns. Kad atstāj istabu, aizver durvis. Tas mazinās uguns izplatību. Jāatceras, ka vispirms jāzvana ugunsdzēsības dienestam pa tālruni 112.

Rāpo pie loga. Mazliet atver to. Atverot logu pilnībā, radīsies caurvējš, kas veicinās dūmu pieplūdi istabā. Turies zemu pie loga. Tas ļaus tev elpot svaigu gaisu no ārpusē un izvairīties no dūmiem, kas lēnām piepildīs istabu. Tikai galējas nepieciešamības gadījumā atver logu pilnībā vai izsit stiklu. Tādā gadījumā dūmi var iekļūt istabā arī no mājas ārpusē. Turklāt stikls būs izsists, un tev vairs nebūs iespēju to aiztaisīt.

Ja atrodi pirmajā stāvā un vari izkļūt drošībā pa logu – dari to. Ja atrodi augstāk par pirmo stāvu, labāk atturies no lēmuma izlēkt. Ja nevari izkļūt no istabas, mēģini radīt troksni, lai pārējie zinātu, kur tu esi. To vislabāk darīt, klauvējot ar kādu priekšmetu, nevis klieodzot, jo ir svarīgi taupīt elpu. Arī izkarot pa logu divi vai palagu, izmetot kādu sadzīves priekšmetu, tu pievērsīsi uzmanību savai atrašanās vietai. Radi troksni, lai glābēji zina, kur tu atrodi. Ja iespējams, aizsedz degunu un muti ar kādu samitrinātu materiālu, tas filtrēs dūmus, un elpot būs vieglāk. Nemēģini meklēt, kurā vietā deg. Vērtīgais laiks, ko tādējādi zaudēsi, var būt izšķirošais, lai paspētu glābties. Nekavējies kāpņu telpās un gaitenēs, domājot, ko darīt. Atstāj telpas pēc iespējas ātrāk. Vienmēr izmanto tikai kāpnēs. Nekādā gadījumā neizmanto liftu. Lifts var tevi aizvest uz stāvu, kurā izcēlies ugunsgrēks, vai apstāties. Lifta šahta var būt stipri piedūmota. Rēķinies ar to, ka visapkārt būs panika. Tāpēc turies pie kāpņu margām. Tas palīdzēs tev noturēties, ja kāpņu telpā būs drūzma.

Ja dzīvokli atstāt nav iespējams, paliec tajā un gaidi norādījumus no ārpusē. Ugunsdzēsēji neatstās tevi nelaimē.

Kad esi nokļuvis drošībā, ja ir iespējams, piezvani ugunsdzēsējiem. Neuzskati par pašsaprotamu, ka to jau būs izdarījis kāds cits. Nenoliec klausuli, kamēr

ugunsdzēsēji nav saņēmuši visu nepieciešamo informāciju. Neej atpakaļ mājā, kamēr ugunsdzēsēji nav atļāvuši.

Ja aizdegšanās platība ir neliela, tu pats vari nodzēst uguni ar ūdeni vai apslāpēt liesmu ar blīva audekla gabalu. Nemēģini dzēst, ja tu skaidri nezini, kā to darīt, jo nepareiza rīcība šādā gadījumā var nostādīt tevi un apkārtējos vēl bīstamākā situācijā.

Gadījumā, ja ugunsgrēku izdevies nodzēst pašu spēkiem, ieteicams par to paziņot pa tālruni 112 ugunsdzēsības un glābšanas dienesta dispečeram, kurš izvērtēs situāciju un pateiks, kā rīkoties tālāk. Svarīgi ir pārlicināties, ka uguns ir pilnībā nodzēsta, jo tā var palikt nepamanīta slēptās vietās. Ieteicams ikvienā mājoklī turēt ugunsdzēsības aparātu, ar to ļoti efektīvi var nodzēst nelielas liesmas.

IEGAUMĒ!

Atstāj telpas un paliec ārā. Netērē laiku, vācot mantas. Tava dzīvība ir daudz vairāk vērtīga nekā jebkas, kas tev pieder.

Zvani ugunsdzēsējiem 112. Tas ir bezmaksas zvans.

VINGRINĀJUMS – PANTOMĪMA

Uz kartītes uzraksta vienu ugunsgrēka iemeslu. Vienam skolēnam ar žestiem pārējiem klases biedriem (ugunsdzēsējiem) jāparāda ugunsgrēka iemesls.

OTRĀ FILMA

ZIEMASSVĒTKU SALŪTS

Ziemassvētki un Jaunais gads ir gada skaistākie un romantiskākie svētki, taču tie ir arī ugunsnedroši.

Ziemassvētku eglītes uzstādīšana saistās ar augstu ugunsgrēka risku. Koks pats par sevi ir degošs materiāls, kā arī daudzi rotājumi ir viegli uzliesmojoši. Egli nedrīkst likt tuvu pie aizkariem, apkures un citām sildierīcēm. Egļu jānofiksē uz cietas pamatnes ar stingru stiprinājumu vai jāieliek spainī ar smiltīm.

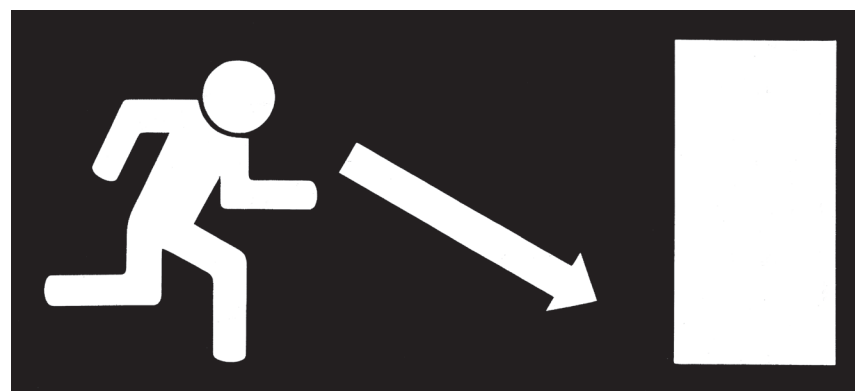
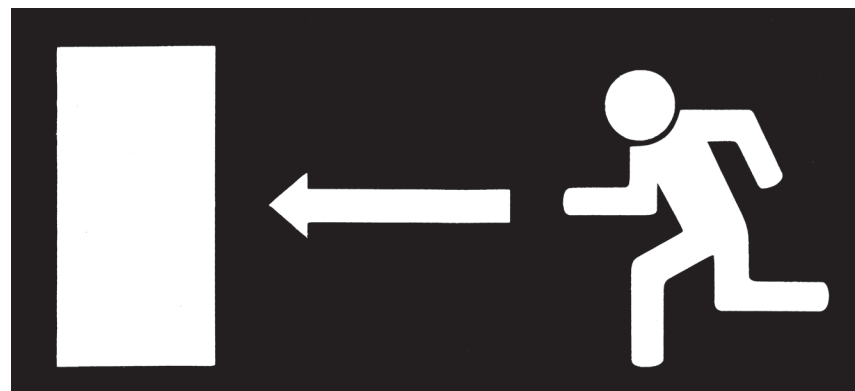
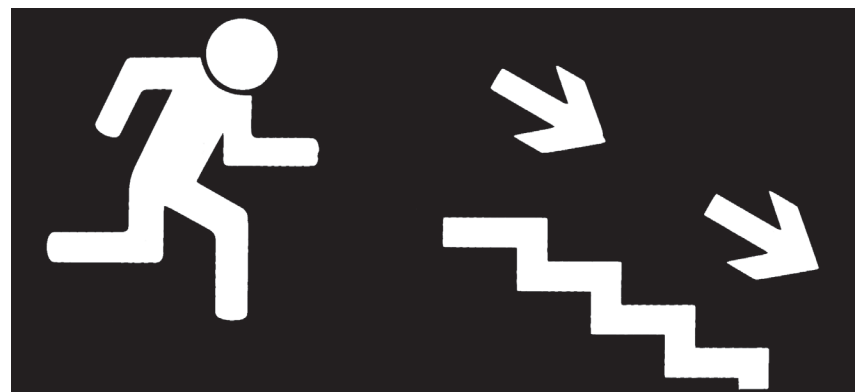
Ja tu lieto sveces, tad pārlicinies, ka tās atrodas atbilstošos svečturos, kā arī lai sveces liesmas tuvumā neatrastos papīrs vai drēbes. Neatstāj degošas sveces bez uzraudzības. Dodoties prom un pirms gulētiešanas pārlicinies, ka sveces ir nopūstas.

Želejsveces ir smaržīgas un skaistas, taču stikls ir karstumu vadošs – sveces deglim nodegot līdz traukā esošajiem dekoriem, tie aizdegas, un svece, degot ar liesmu, var izraisīt ugunsgrēku.

Pirms lieto elektrisko spuldzišu virtenes, ja tās ir saglabājušās no iepriekšējā gada, pārlicinies, vai tās nav bojātas.

Tavā vecumā nav pieļaujama ugunošanas, petaržu un citu pirotehnikas izstrādājumu lietošana. Nemēģini izgatavot pirotehniku pats, jo tas var apdraudēt tavu un apkārtējo cilvēku veselību un dzīvību. Ne velti pirotehniskos izstrādājumus veikalā drīkst iegādāties tikai no 18 gadu vecuma.

Svētkiem ir jāsniedz prieks, nevis ievainojumi un sāpes! Prātīgi rīkojas tie, kas pavisam atsakās no salūtu rīkošanas!

RĪCĪBA EVAKUĀCIJAS GADĪJUMĀ

Ugunsgrēks un citas ārkārtējas situācijas cilvēkos bieži izraisa apjukumu, bailes un nepārdomātu rīcību. Vissmagākās sekas ir tad, kad no bailēm rodas panika. Zināšanas un pareiza rīcība palīdzēs glābt tavu dzīvību un novērsīs uguns izplatīšanos.

Nekādā gadījumā nepaliec skolā, ja tajā izcēlies ugunsgrēks. Slēpšanās skapjos, tualetēs un citās vietās, skriešana caur degošu vai ar dūmiem piepildītu telpu, lēkšana pa logiem nav pareizais risinājums. Tevi noteikti meklēs, un tiks apdraudētas arī citu cilvēku dzīvības.

Evakuācija ir cilvēka pārvietošanās no telpas vai citas bīstamas vietas uz drošu telpu vai citu drošu vietu. Atskatot trauksmes signālam – ugunsgrēka atklāšanas un trauksmes signalizācijas sistēmai vai skolas zvana signālam, t. i. 5 sekundes gari signāli ar 3 sekunžu intervālu vai saskaņā ar iepriekš izstrādātu plānu, zini, ka skolā ir izcēlies ugunsgrēks vai cita ārkārtēja situācija un ir jāatstāj skolas telpas. Evakuācija notiek saskaņā ar evakuācijas plānu. Evakuācijas kārtību nosaka atkarībā no ugunsgrēka izcelšanās vietas. Vispirms jāevakuējas no telpām, kur dzīvība ir visvairāk apdraudēta, kā arī no augstākajiem stāviem. Tev nepieciešams precīzi izpildīt visus skolotāja norādījumus un rīkojumus. Evakuācijas sekmīgai norisei nepieciešams kvalitatīvi izstrādāts plāns dažādām situācijām, kā arī šo plānu praktiska apgūšana nodarbību gaitā.

Evakuācijas laikā ir jāiziet no mācību telpām un tālāk jāseko pa evakuācijas ceļu, kas ved uz evakuācijas izeju, tādējādi nokļūstot drošā vietā (zināšanai – evakuācijas ceļi ir apzīmēti evakuācijas plānos, plāni ir izvietoti gaitenī uz sienām).

Gadījumā, ja klases telpas atstāt nav iespējams (gaitenis un kāpņu telpas ir piedūmotas), ir jāpaliek klasē un durvis jātur ciet. Durvju spraugas jācenšas noblīvēt ar mitriem audumiem vai apģērba gabaliem. Aizvērtas un labi noblīvētas durvis pasargās klasi no bīstamas temperatūras un dūmiem. Kad tas ir izdarīts, atveriet logu un gaidiet palīdzību no ugunsdzēsējiem, kuri palīdzēs no ārpuses. Ierodoties ugunsdzēsējiem, dodiet zīmi, ka nepieciešama palīdzība. To var izdarīt, mājot ar spilgtu drānu vai sitot priekšmetus, kas rada troksni.

Ja klasē tomēr ir iekļuvuši dūmi, turieties tuvāk grīdai un pie loga. Atceries, ka logu nedrīkst izsist, jo, ja būs nepieciešams logu aizvērt, tas nebūs iespējams. (Ir iespējamas arī situācijas, kad dūmi telpā iekļūst no ārpuses.)

Ja tev jāevakuējas pa pieslienamajām kāpnēm, rokas jātur uz pakāpieniem, aptverot tos ar visu plaukstu. Lai izvairītos no galvas reiboņa, jāskatās tieši uz priekšu.

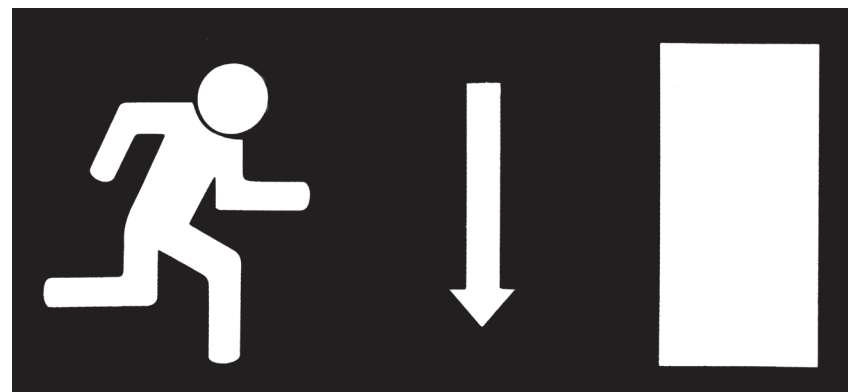
Izejot no skolas, atceries, ka klases skolēniem jābūt kopā ar skolotāju, lai skolotājs varētu visus saskaitīt un konstatēt, vai visi ir atstājuši skolu.

ATCERIES!

- necel paniku, rīkojies apdomīgi;
- izvairies no pūļa, kas laužas uz izeju, jo rezerves izejas ir visur;
- necenties glābt mantas, dzīvība ir daudz dārgāka par tām.

VINGRINĀJUMS

Izejiet evakuācijas ceļus. Viens vada otru klases biedru, kuram ir aizsietas acis, pēc tam mainieties lomām.

TREŠĀ FILMA

PAVASARA ĶIBELES

Ledus nekad nav viendabīgs. Tas var izskatīties drošs, bet cilvēka svaru var neizturēt.

Pat ziemas laikā, kad ledus it kā ir visstiprākais, uz tā atrasties ir bīstami. 3 līdz 5 cm biezs ledus iztur aptuveni 40 kilogramus smaga cilvēka svaru. Lai varētu droši slidot un spēlēt hokeju, nepieciešams vismaz 10 cm biezs ledus, bet pavasarī ledus vairs nav tik biezs. Pat it kā šķietami stiprs ledus var izrādīties plāns tieši tajā vietā, kur tu sper kāju.

Baudot pēdējā ledus priekus, uz ezera vai upes ledus, ņem vērā:

- Nekad neej uz ūdenstilpnēm viens!
- Nekāp uz plāna ledus un pēc stipra atkušņa, tad ledus kļūst trausls!
- Neslidinies pie paša krasta, tiltu tuvumā un vietās, kur ievada notekūdeņus, tur ledus ir nedrošs.
- Neslēpo gar stāviem un slidieniem upju krastiem, šoseju un ceļu virzienā, starp cieši saaugušiem kokiem, nelec no paštaisītiem trampilniem, neesi pārgalvīgs. Nerotaļājies aizsalušu ūdenstilpņu tuvumā! Tas ir bīstami! Sargies no ledū izcirstajiem āliņģiem.

Atceries, ka pavasara sniega kārtā darbojas kā temperatūras izolācijas slānis un neļauj uzsalt biezākam ledum. Savukārt ūdens ir ar pozitīvu temperatūru un kausē ledu no apakšas.

Ja ielūsti ledū, mēģini tikt atkal uz tā ar muguru, tad atbalsties ar rokām un uzvelc uz ledus augumu, sauc palīgā! Krastā nokļūsti rāpus, vienmērīgi izlīdzinot svaru.

Lai palīdzētu ielūzušajam, tev jātuvojas, lienot uz vēdera, tādējādi tavš svars būs izkļiedēts pa lielāku virsmu, un nedrīkst tuvojies līdz pašai ielūzuma vietai. Ielūzušajam apmēram no 2–5 metru attāluma jāpamet aukla, sasieti apģērba gabali, garš koks vai kāds cits priekšmets. Pa ledu pārveļoties jāvirzās prom no bīstamās vietas līdz krastam.

Atceries, ka vari aiziet bojā, ja kaut ko izdarīsi nepareizi! Pirms kādu glāb, vienmēr novērtē savus spēkus.

Par pavasara iestāšanos ne vienmēr liecina putniņu vīterošana, bet arī dūmu smārds.

Nediedzini kūlu! Kūlas dedzināšana apdraud cilvēku dzīvību, var izraisīt tuvumā esošo ēku vai mežu aizdegšanos, kā arī nodara kaitējumu dabai. Nodedzinot kūlu, mēs atņemam dzīvības un mājas kukaiņiem un putniem, kas savas ligzdas vij uz zemes.

Ja zāle deg lielā platībā, ziņkārības dzīts, neej tuvumā! Degoša kūla vai niedres tiem, kas atrodas tuvumā, ir bīstamas. Vēja virziena maiņas dēļ dūmus pēkšņi var sākt pūst tavā virzienā, un pastāv reāli draudi saindēties ar dūmiem vai pat nosmakt.

Uguns nav kontrolējama, tā dosies tajā virzienā, kurā uzpūtīs vējš. Bieži vien cilvēki, kas aizdedzina kūlu, uzskata, ka viņi varēs šo ugunsgrēku arī apstādināt, tomēr notiek pretējais, un uguns tiešā ceļā dodas uz apdzīvotām mājām, aiz sevis atstājot vien melnu zemi. Kūlas dedzināšana var atņemt cilvēkiem mājas un pat dzīvības.

Ugunsgrēkiem dabā ir liels izplatīšanās ātrums, ja vien degošais materiāls ir pietiekami blīvs un bez pārrāvumiem. Mežos uguns izplatīšanās ātrums var sasniegt 11 km/h, bet sausos zālajos pat 22 km stundā. Degšanas laikā izdalās liels karstums un daudz dūmu. Dūmi var maskēt ugunsgrēka izplatīšanās virzienu, tādējādi apgrūtinot nelaimē iekļuvušo orientāciju.

Pirmos negaisa mākoņus redzam jau pavasarī.

Zibens ir viena no bīstamākajām dabas parādībām, kuru cilvēks nevar atvairīt un ar kuru nākas rēķināties. Zibens ir elektriska izlāde starp mākoņiem vai starp mākoņiem un zemi. Vistipiskākais zibens veids ir līnijveida zibens, kas izlādējas dzirksteļu veidā ar atzariem, kuru garums ir 2–3 km vai atsevišķos gadījumos līdz pat 20 km un vairāk, un ar diametru dažī desmiti centimetru. Ja atrodies brīvā dabā, kad sākas pērkona negaiss, tu vari noskaidrot, cik tālu tas ir – lai zinātu, cik tev ir laika patvēruma sameklēšanai. Lai izskaitļotu, cik tālu no tava apvidus ir pērkona negaiss, saskaiti, cik sekundes paiet starp zibens uzplaisnījumiem un pērkona grāvienu. Šo skaitli (sekunžu skaitu) izdali ar 3 un noskaidrosi, cik kilometru tevi šķir no negaisa vietas. Ja vētras laikā tie ir 8 km, nekavējoties meklē drošu vietu patvērumam.

Zibens parasti sper pašos augstākajos objektos – torņos, baznīcās, augstos kokos, stabos. Vēlams tiem netuvoties tuvāk par 30–50 metriem. Arī cilvēks var kļūt par šādu objektu, ja līdzinā vietā nav nekā cita augstāka par pašu. Nekur nav pilnīgas drošības no zibens, tāpēc zini, kuras ir drošākās vietas.

KĀ RĪKOTIES UN KUR PATVERTIES

- Meklē patvērumu automašīnā un aizver durvis, logus. Tā ir droša vieta – ja zibens trāpīs, riepas elektrību nevadīs.
- Meklē patvērumu ēkā, aizver logus un durvis. Nestāvi pie loga.
- Turies tālāk no elektropadeves līnijām un augstiem, vientuļiem kokiem, it īpaši ozoliem. Tiek uzskatīts, ka visbiežāk no zibens cieš ozoli, retāk papeles, egles, priedes un vēl retāk bērzi, kļavas, liepas.
- Negaisa laikā nedrīkst ātri iet, skriet vai izslieties visā augumā. Kustēties vajag lēni un uzmanīgi.
- Netuvojies stiepļu žogiem un citiem metāla objektiem.
- Ja negaisa laikā gadās būt atklātā vietā, nevajag baidīties samērcēt apģērbu. Ja zibens skars cilvēku, nāvējoša ievainojuma varbūtība slapjā apģērbā būs mazāka nekā sausā, jo slapjš apģērbs labāk vada elektrību.
- Ja negaiss pārsteidz upes vai jūras krastā, tad pēc iespējas ātrāk jāiznāk no ūdens un jāatstāj pludmale. Ūdens ļoti labi vada elektrību, tāpēc, ja zibens iespēris pāris kilometrus augstāk pa straumi, tas nekavējoties sasniegs peldētāju.
- Nevajag palikt teltī vai zem saules sarga, nav ieteicams braukt ar velosipēdu vai motociklu.

Atrodies ārā, neizmanto telefonu – vienīgi tad, ja jāizsauc palīdzība.

Ja tiek paziņots brīdinājums par tuvojošos vētru, tad izvērtē, cik ilgā laikā nokļūsi mājās. Varbūt drauga mājas ir tuvāk? Tas ir drošs patvērum! Noteikti sazinies ar vecākiem, pasaki, kur atrodies.

VINGRINĀJUMS – KRUSTVĀRDU MĪKLA

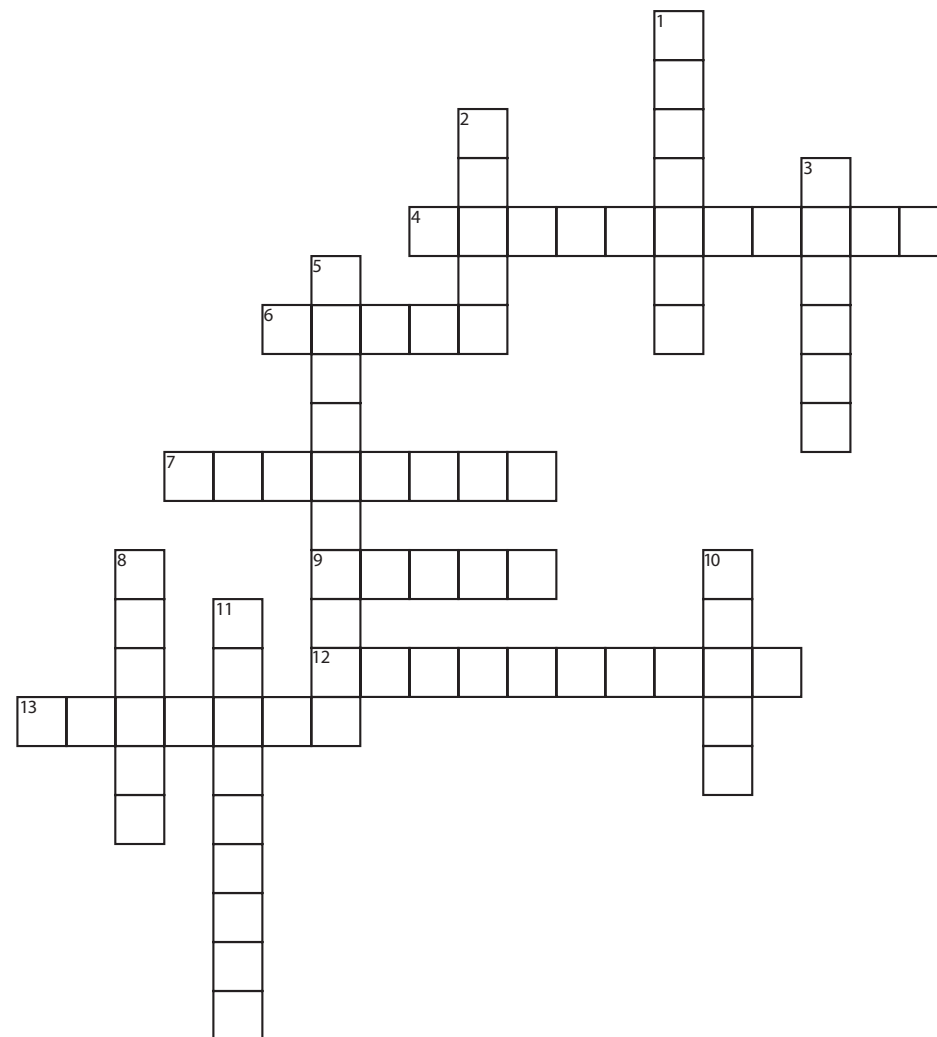
ATBILDES:

HORIZONTĀLI

4. Pirotehniku 6. Uguns 7. Karstums 9. Rāpus 12. Katastrofa 13. Smiltis

VERTIKĀLI

1. Šjūtene 2. Laiks 3. Zibens 5. Ugunsgrēks 8. Panika 10. Liftu 11. Detektors

HORIZONTĀLI

4. Kādus ugunsbīstamus izstrādājumus aizliegts lietot līdz 18 gadiem (vārds akuzatīvā) 6. Degšanas procesa kopums 7. Viens no ugunsgrēka bīstamības faktoriem 9. Kā pareizi izkļūt no piedūmotas telpas 12. Pēkšņa nelaime, notikums ar smagām sekām 13. Viens no primārajiem ugunsdzēsības līdzekļiem

VERTIKĀLI

1. Ugunsdzēsības inventārs, ko ugunsdzēsēji pielieto ugunsgrēka dzēšanā 2. Faktors, kas ir ļoti svarīgs veiksmīgai ugunsgrēka nodzēšanai 3. Bīstama dabas parādība 5. Nekontrolējama degšana 8. Briesmu sajūta, apjukums, kas pārņem cilvēku ugunsgrēka gadījumā 10. Evakuācijas gadījumā aizliegts izmantot (vārds akuzatīvā) 11. Ierīce, kas izdod trauksmes signālu par ugunsgrēku telpā

CETURTĀ FILMA

PAMESTĀ PELDVIETA

Ūdens ir cilvēka un citu dzīvo būtņu izdzīvošanas neatņemama sastāvdaļa. Cilvēka esamība nav iedomājama bez ūdens, tas mūs gan vilina, gan iedveš bailes. Ūdens jau sen tiek uzskatīts par atpūtas un relaksācijas vietu.

Vasarā labprāt atpūšamies pie ūdenskrātuvēm – peldoties, vizinoties ar laivām un nodarbojoties ar dažādiem ūdens sporta veidiem. Tomēr vienmēr vajadzētu atcerēties par to, kā pasargāt sevi un citus, lai jaukā atpūta nepārvērstos par traģēdiju.

Peldēšanās sezonu ieteicams sākt, kad ūdens temperatūra ir sasniegusi +18°C. Parādoties pirmajām aukstuma sajūtām, peldēšanās jāpārtrauc. Sezonas sākumā peldēšanās laikam vajadzētu būt īsākam, bet vēlāk, kad organisms ir jau pieradis un norūdiņies, peldes var kļūt ilgākas.

Peldvietu izvēlies pareizi! Visdrošāk ir peldēties īpaši šim mērķim paredzētās vietās. Ja tādu nav, atceries, ka peldvietas krastam jābūt lēzenam, vēlams, ar cietu pamatu. Upēs jāizvēlas vieta, kur ir vismazākā straume, tuvumā nav atvaru vai citu bīstamu vietu.

Nepeldi aiz bojām, kas ierobežo peldvietu! Nepeldies ūdens tilpnēs, kur tas ir aizliegts!

Nav ieteicams doties peldēties vienam. Ja uz ūdens radīsies problēmas, līdzās var nebūt citu cilvēku, kas ekstremālajā situācijā spētu palīdzēt. Pirms peldēšanās savlaicīgi brīdini savus biedrus, ja neproti labi peldēt. Nepārvērtē savus spēkus! Dižošanās ar to, ka vari aizpeldēt vistālāk vai pārpeldēt pāri upei, nav tā vērtība, lai riskētu ar savu dzīvību. Turklāt, ja iepriekšējā sezonā varēji pārpeldēt upi, tas vēl nenozīmē, ka fiziskā sagatavotība joprojām ir tāda, ka vari to izdarīt arī šogad. Pirms ieej ūdenī, brīdini krastā palikušos par to, cik ilgi un tālu esi plānojis peldēt, vai esi paredzējies nirt zem ūdens. Nepazīstamā vietā ūdenī uzreiz lēkt nedrīkst! Vispirms pārliecinies, vai ūdens tilpnes gultnē nav akmeņu, nogrimušu asu priekšmetu, pret kuriem, lecot no augstuma, vari gūt savainojumus. Ja esi iekļuvis straumē, jāslabā miers, jāpeld pa straumi uz priekšu, cenšoties nokļūt tuvāk krastam.

Ja esi pārkarsis saulē, ūdenī jāiet lēnām, lai nenotiktu strauja ķermeņa temperatūras maiņa, jo tā var izraisīt muskuļu krampjus. Peldēties stipra vēja vai negaisa laikā ir aizliegts! Arī diennakts tumšajā laikā nedrīkst peldēties, jo, aizpeldot tālāk no krasta, var apjukt un zaudēt orientēšanās spējas, lai atgrieztos

atpakaļ. Atrodies uz matrača vai peldriņķa, nevajag peldēt tālu no krasta, jo negaidot piepūšamais peldlīdzeklis var saplīst, vējš tevi var iepūst dziļumā vai aiznest straume. Uzmanies no viļņiem, kas var nogāzt no kājām vai radīt negaidītu izbīli.

Peldēt nepratējiem uz ūdens palīdzēs noturēties tikai speciālā peldveste. Savukārt piepūšamie peldlīdzekļi (riņķi, matracīši, bumbas u. c.) noder tikai rotaļām.

Ūdenī nevajag jokojoties skaļi saukt «Palīgā! Slikstu!», jo situācijā, kad tiešām būs vajadzīga palīdzība, neviens vairs tam nepievērsīs uzmanību.

Nepārvērtē savas spējas! No krampjiem ūdenī nav pasargāts neviens.

Slikstoša drauga glābšana var apdraudēt tevi pašu, tādēļ pirms glābšanas uz ūdens ir jānovērtē situācija un savas iespējas. Visdrošākā ir glābšana no krasta, nelaimē nonākušajam pametot virvē iesietu glābšanas riņķi. Noderēs arī zars, bumba vai citi peldoši priekšmeti, kuri slikstošajam palīdzētu noturēties virs ūdens.

Ja esi nelaimes aculiecinieks, centies pēc iespējas labāk iegaumēt notikuma vietu, izmantojot orientierus gan uz ūdens, gan krastā, lai glābējiem varētu precīzāk norādīt vietu, kur notikusi nelaime. Nelaiemes gadījumā nekavējoties izsauc glābējus pa tālruni 112. Pēc iespējas precīzāk norādi nelaimes vietas koordinātes un piebraukšanas iespējas. Glābēji jāsauc un jānorāda cietušā atrašanās vieta.

ATCERIES! Vienmēr centies saglabāt mieru, rīkojies nekavējoties, bet nepakļauj sevi briesmām!

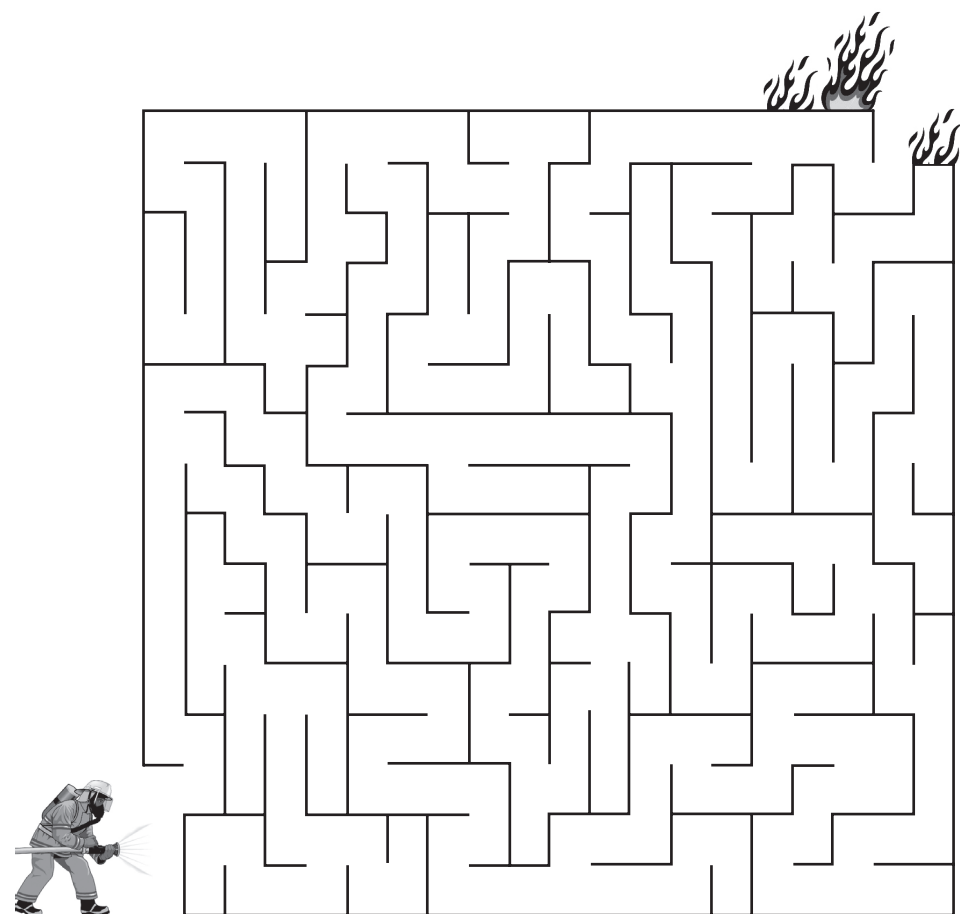
KAS JĀIEVĒRO, LAIVOJOT PA ŪDENI?

- Atrodoties laivā uz ūdens, obligāti jālieto drošības veste. Vestei ir jābūt pareizi uzvilktai un aizsprādzētai.
- Vienā laivā drīkst atrasties tik laivotāju, cik tas ir paredzēts laivas modeļa tehniskajos parametros.
- Iekāpšana laivā notiek tajā brīdī, kad laiva ir novietota ūdenī paralēli krastam.
- Iekāpšanas brīdī laiva ir stabili jātur, lai tā nešūpotos un neapgāztos.
- Laivā katrs laivotājs uzturas savā sēdvietā. Nedrīkst celties kājās un liekties pāri laivas malai.
- Upes straujtecēs, krācēs un sastopoties ar kokiem, akmeņiem un citiem dabiskiem vai mākslīgiem šķēršļiem, ir jābūt ļoti uzmanīgiem.
- Laivai atrodoties gaitā, neķerieties pie kokiem vai zariem, kas atrodas upē. Šāda rīcība var izraisīt laivas apgāšanos.
- Upes vietās, kur ir liela straume, laivu ir jācenšas turēt paralēli straumei. Ja laiva sagriežas šķērsām straumei, tā praktiski kļūst nevadāma.

Atrodoties laivā uz upes, katrs pats ir atbildīgs par savu drošību un veselību. Tāpat ikviens laivotājs ir atbildīgs par tādu savu rīcību, kas var apdraudēt citu laivotāju drošību un veselību.

Ja esi pamanījis nelaimes gadījumu uz ūdens vai citu negadījumu, zvani pa tālruņa numuru 112 un izsauc ugunsdzēsējus. Neizmanto tālruņa numuru 112, ja nav notikusi nelaime!

VINGRINĀJUMS – PALĪDZI NODZĒST UGUNSGRĒKU

TRAUKSMES SIGNĀLS

Civilās aizsardzības sistēma brīdina un informē iedzīvotājus katastrofas vai tās draudu gadījumā, kā arī ārkārtējās situācijās. Sirēnas izvietotas uz dzīvojamām un iestāžu ēkām ar aprēķinu, lai raidītais skaņas signāls būtu dzirdams apmēram 3,5 kilometru rādiusā (atkarībā no sirēnas izvietojuma augstuma, gaisa mitruma un vēja stipruma).

Trauksmes signāls tiek lietots ugunsgrēku, dabas katastrofu un citu nelaimes gadījumu izziņošanai. Lai sniegtu palīdzību nelaimes gadījumos, ir izstrādāts pasākumu plāns, kurā iekļauta neatliekamās medicīniskās palīdzības, glābšanas dienestu un policijas darbība. Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests iedarbina trauksmes un apziņošanas sistēmu, kā arī tas tiek ziņots pa radio un televīziju:

- informācija, kas, kur, kad noticis;
- informācija par nepieciešamajiem aizsardzības pasākumiem.

Dzirdot trauksmes sirēnu, jāieslēdz radio vai televizors un jāklusās informācija. Klausies, ko tev pateiks, un rīkojies saskaņā ar norādījumiem. Ja tiek izsludināta evakuācija, bet pieaugušo nav mājās, pildi glābēju vai policistu norādījumus! Ja evakuācijas laikā esi skolā, seko skolotāju norādījumiem!

Palīdzēt bīstamās situācijās var ugunsdzēsēji, policija un ātrā palīdzība – pie tiem arī jāvēršas, zvanot pa tālruni 112. Diemžēl palīdzību izsaukt iespējams tikai tad, ja elektroenerģijas piegāde nav traucēta. Pretējā gadījumā nedarbojas ne vietējie tālruņi, ne arī mobilie sakari, jo mobilo sakaru torņus arī darbina elektroenerģija.

legaumē, ka 112 nav joku dzišana. Laikā, kamēr dispečers uzklausa viltvārdi, kāds, kuram patiesi nepieciešama palīdzība, to var nesaņemt, jo līnija ir aizņemta.

„Bīstamā robeža” visos gadalaikos palīdzēs tev pareizi rīkoties un justies drošam.

C	I	E	T	U	Š	A	I	S	A	T	R	E	C	S	A	R	A	I	L	K
L	A	F	A	T	U	M	S	A	F	A	I	A	K	A	E	M	Ā	A	S	A
G	R	Ī	D	L	U	D	Z	J	Ē	T	A	I	A	A	A	E	T	A	L	
M	I	N	Ū	T	E	A	Ē	K	A	D	A	A	Š	U	O	M	Ā	A	D	A
P	Ē	K	U	A	P	D	T	U	S	L	S	A	U	A	L	R	A	Š	R	I
I	A	U	A	S	L	I	U	A	G	A	S	O	A	P	A	K	R	Ļ	A	V
R	O	A	U	G	U	N	S	S	R	U	A	G	A	P	R	A	A	Ū	K	A
O	A	M	A	N	T	A	R	N	A	A	N	S	A	A	N	A	A	T	A	A
T	V	I	R	V	E	O	T	R	O	S	E	S	D	Z	Ē	S	T	E	I	S
E	A	T	A	Ļ	A	G	L	G	F	T	A	A	G	N	A	P	A	N	Z	A
H	M	Ā	J	Ā	A	L	A	A	A	B	R	A	A	R	A	M	A	E	E	K
N	T	E	L	P	A	E	A	A	Ī	M	A	A	R	A	Ē	A	O	S	J	L
I	E	L	A	S	K	A	R	S	T	U	M	S	A	T	A	K	A	A	A	K
K	D	Ū	M	I	N	I	Ē	Z	V	A	N	Ī	T	A	N	Ū	S	A	G	A
A	D	R	E	S	Ē	Z	N	E	L	A	I	M	E	F	B	B	K	A	L	D
M	Ā	J	A	A	D	A	C	D	A	R	O	A	L	I	F	T	S	A	Ā	E
U	G	U	N	S	D	Z	Ē	S	Ē	J	S	A	Z	V	A	N	Ī	T	B	P
A	O	M	N	A	I	G	T	A	J	Ū	D	E	N	S	A	V	C	S	T	O
Z	A	U	V	H	Ā	M	U	R	S	A	Z	K	S	Š	A	L	U	A	T	L
Ē	G	D	R	O	Š	Ī	B	A	S	M	I	L	T	I	S	A	K	A	D	A
U	R	O	B	E	Ž	A	A	D	Ū	M	U	D	E	T	E	K	T	O	R	S

Atrodi vārdus, kuri izvietoti vertikāli, horizontāli un pa diagonāli!

PIEZĪME SKOLOTĀJIEM

Pārrunājot drošības jautājumus ar skolēniem, pedagogiem iesakām izvērtēt skolēnu vecumu un „briedumu”. Šis materiāls nav domāts 1.–4. klašu skolēniem, jo šajā vecuma posmā ir nepieciešama atšķirīga rīcība ugunsgrēka (un citu nelaimju) gadījumā – bērnam ir jāglābjas pašam, jāvēršas pēc palīdzības pie pieaugušajiem, nemēģinot dzēst. Arī 5. un 9. klases skolēnu uztvere, spējas novērtēt situāciju un līdz ar to arī rīcība nelaiemes gadījumos būs atšķirīga.